

DOMSTOLENS DOM
av den 12 juli 1990*

I mål C-188/89

har House of Lords till domstolen gett in en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 177 i EEG-fördraget i det mål som pågår vid den nationella domstolen mellan

A. Foster, G. A. H. M. Fulford-Brown, J. Morgan, M. Roby, E. M. Salloway och P. Sullivan

och

British Gas plc, bolag bildat enligt engelsk rätt.

Begäran avser tolkningen av rådets direktiv 76/207/EEG av den 9 februari 1976 om genomförandet av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt arbetsvillkor (EGT nr L 39, s. 40, fransk version; svensk specialutgåva del 05, volym 01).

DOMSTOLEN

sammansatt av avdelningsordföranden Sir Gordon Slynn, tf. ordförande, avdelningsordförandena C. N. Kakouris, F. A. Schockweiler och M. Zuleeg samt domarna G. F. Mancini, R. Joliet, T. F. O'Higgins, J. C. Moitinho de Almeida, G. C. Rodríguez Iglesias, F. Grévisse och M. Díez de Velasco,

generaladvokat: W. Van Gerven

justitiesekreterare: avdelningsdirektören H. A. Rühl

som har övervägt de skriftliga yttrandena från

* Rättegångsspråk: engelska.

- A. Foster m.fl., genom James Goudie, QC, och John Cavanagh, barrister, på uppdrag av Bruce Piper, solicitor,
- British Gas plc, genom Michael J. Beloff, QC, och Elizabeth Slade, barrister på uppdrag av C. E. H. Twiss, HQ, Director of Legal Services, British Gas plc,
- Förenade kungariket, genom Susan J. Hay, Treasury Solicitor's Department, biträdd av John Laws och David Pannick, barristers, i egenskap av ombud,
- Europeiska gemenskapernas kommission, genom Karen Banks, rättstjänsten, i egenskap av ombud,

som har beaktat förhandlingsrapporten.

som har hört de muntliga yttrandena från A. Foster m.fl., British Gas plc, den brittiska regeringen och kommissionen vid sammanträdet den 15 mars 1990,

som har hört generaladvokatens förslag till avgörande vid sammanträdet den 8 maj 1990,

meddelar följande

dom

DOMSKÄL

- 1 Genom beslut av den 4 maj 1989, som inkom till domstolen den 29 maj 1989, har House of Lords ställt en fråga enligt artikel 177 i EEG-fördraget om tolkningen av rådets direktiv 76/207/EEG av den 9 februari 1976 om genomförandet av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt arbetsvillkor (EGT nr L 39, s. 40, fransk version, svensk specialutgåva del 05, volym 01).
- 2 Denna fråga har ställts inom ramen för en tvist mellan å ena sidan kvinnorna A. Foster, G. A. H. M. Fulford-Brown, J. Morgan, M. Roby, E. M. Salloway och P. Sullivan (härefter "klagandena i målet vid den nationella

domstolen”), f.d. anställda vid British Gas Corporation (härefter ”BGC”), och å andra sidan British Gas plc (härefter ”motparten i målet vid den nationella domstolen”), som inträtt i BGC:s rättigheter och förpliktelser. Till grund för tvisten ligger det förhållandet att klagandena i målet vid den nationella domstolen tvångspensionerats från BGC.

- 3 Enligt bestämmelserna i Gas Act av 1972, som BGC lydde under vid tidpunkten för de faktiska omständigheterna i målet vid den nationella domstolen, var BGC ett genom lag upprättat organ (statutory corporation) som hade till uppgift att i monopolställning utveckla och upprätthålla ett system för gasdistribution i Storbritannien.
- 4 Ledamöterna av BGC:s ledningsorgan utsågs av vederbörande minister. Denne hade också behörighet att ge BGC direktiv av allmän karaktär i frågor som berör nationella intressen liksom instruktioner i fråga om företagets ledning.
- 5 BGC var för sin del skyldig att förelägga ministern periodiska rapporter om genomförandet av sina uppgifter, om sin ledning och om sina program. Rapporterna överlämnades därefter till parlamentets båda kamrar. För övrigt gav Gas Act av 1972 BGC rätt att, med samtycke av ministern, lägga fram lagförslag för parlamentet.
- 6 BGC var skyldig att balansera sin budget över två på varandra följande räkenskapsår. Ministern kunde ålägga BGC att avsätta medel till särskilda ändamål eller att betala in dem till statskassan.
- 7 BGC privatiserades i enlighet med Gas Act av 1986. Privatiseringen medförde bildandet av British Gas plc, motpart i målet vid den nationella domstolen, och BGC:s rättigheter och förpliktelser övergick till detta bolag med verkan från den 24 augusti 1986.
- 8 Klagandena i målet vid den nationella domstolen pensionerades från BGC vid olika tidpunkter mellan den 27 december 1985 och den 22 juli 1986, när de fyllde 60 år. Detta motsvarade en allmän praxis hos BGC att pensionera sina anställda när dessa uppnådde den ålder vid vilken de med stöd av den brittiska lagstiftningen hade rätt till statlig pension, dvs. 60 år för kvinnor och 65 år för män.

- 9 Klagandena i målet vid den nationella domstolen, som önskade fortsätta att arbeta, väckte skadeståndstalan vid brittisk domstol och anförde att deras pensionering från BGC stred mot artikel 5.1 i direktiv 76/207. Denna bestämmelse har följande lydelse: "Tillämpningen av likabehandlingsprincipen i fråga om arbetsvillkor, inklusive villkor för att ett anställningsförhållande skall upphöra, innebär att kvinnor och män skall vara garanterade samma villkor utan diskriminering på grund av kön".
- 10 Enligt beslutet om hänskjutande är parterna i målet vid den nationella domstolen överens om att på grundval av domstolens dom av den 26 februari 1986 i målet 152/84 Marshall mot Southampton and South-West Hampshire Area Health Authority (Rec. 1986 s.723), betrakta pensioneringarna som stridande mot nämnda artikel 5.1 i direktiv 76/207. De är likaså överens om att pensioneringarna inte var rättsstridiga enligt de brittiska rättsregler som gällde vid den aktuella tidpunkten samt att enligt House of Lords rättspraxis dessa regler inte kan tolkas på ett sätt som är förenligt med direktiv 76/207. Parterna i tvisten är däremot oense om huruvida artikel 5.1 i direktivet kan åberopas gentemot BGC.
- 11 Det är mot denna bakgrund som House of Lords har förklarat målet vilande och förelagt domstolen följande tolkningsfråga.
- "Var British Gas Corporation (vid den aktuella tidpunkten) ett organ av sådan art att klagandena har rätt att vid engelska domstolar direkt åberopa rådets direktiv 76/207 av den 9 februari 1976 om genomförandet av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt arbetsvillkor, och således kräva skadestånd på den grunden att British Gas Corporation's pensioneringspraxis stred mot direktivet?"
- 12 För en mera omfattande redogörelse för omständigheterna i målet vid den nationella domstolen, relevanta gemenskapsrättsliga bestämmelser, förhandlingens förlopp liksom de skriftliga yttranden som ingetts till domstolen, hänvisas till förhandlingsrapporten. Innehållet i akten återges i det följande endast i den mån det behövs för domstolens resonemang.

Domstolens behörighet

- 13 Före behandlingen av den av House of Lords ställda frågan skall inledningsvis uppmärksammas att Förenade kungariket har hävdats att det inte ankommer på EG-domstolen utan på de nationella domstolarna att inom ramen för den nationella rättsordningen avgöra om bestämmelserna i ett direktiv kan åberopas gentemot ett sådant organ som BGC.
- 14 I detta avseende skall anmärkas att frågan om vilka verkningarna är av de rättsakter som antas av gemenskapens institutioner och i synnerhet frågan om dessa rättsakter kan åberopas gentemot vissa personkategorier med nödvändighet innebär att en tolkning måste göras av artiklarna i fördraget om institutionernas rättsakter liksom av den aktuella gemenskapsrättsakten.
- 15 Följaktligen är domstolen behörig att genom förhandsavgörande fastställa gentemot vilka kategorier av rättssubjekt ett direktivs bestämmelser kan åberopas. Det åligger däremot de nationella domstolarna att avgöra om en part i något där anhängigt mål hör till någon av de på så sätt bestämda kategorierna.

Frågan om direktivets bestämmelser kan åberopas gentemot ett sådant organ som BGC

- 16 Det framgår av domstolens fasta rättspraxis (se domen av den 19 januari 1982 i målet 8/81 Becker mot Hauptzollamt Münster-Innenstadt, p. 23–25, Rec. 1982 s. 53) att då gemenskapens institutioner genom direktiv har ålagt medlemsstaterna att iakttä ett visst handlingsätt skulle den ändamålsenliga verkan av en sådan rättsakt försvagas, om de enskilda var förhindrade att vid domstol åberopa rättsakten och om de nationella domstolarna var förhindrade att beakta denna som en del av gemenskapsrätten. Följaktligen kan inte en medlemsstat, som underlåtit att inom föreskriven tid vidta de i direktivet föreskrivna genomförandeåtgärderna, gentemot de enskilda åberopa sin egen underlåtenhet att fullgöra de skyldigheter som direktivet medför. Följaktligen kan de enskilda, i brist på inom fristerna vidtagna genomförandeåtgärder, gentemot alla nationella föreskrifter som är oförenliga med ett direktiv åberopa sådana bestämmelser i direktivet som vad innehållet beträffar framstår som ovillkorliga och tillräckligt precisa. Enskilda kan också åberopa dessa bestämmelser i den mån som bestämmelserna fastställer rättigheter som de enskilda kan göra gällande gentemot staten.

- 17 Domstolen har dessutom i domen av den 26 februari 1986 (Marshall p. 49 se ovan) slagit fast att när enskilda rättssubjekt har möjlighet att stödja sig på ett direktiv i en talan gentemot staten, kan de göra detta oavsett om denna agerar i egenskap av arbetsgivare eller offentlig myndighet. I båda fallen är det angeläget att staten hindras från att dra nytta av sin underlåtenhet att följa gemenskapsrätten.
- 18 På grundval av dessa överväganden har domstolen i en serie mål ansett att ovillkorliga och tillräckligt precisa bestämmelser i ett direktiv kunde åberopas av enskilda gentemot organ eller enheter som var underställda staten, stod under tillsyn av denna eller hade särskilda befogenheter utöver dem som följer av de rättsregler som gäller i förhållandet mellan enskilda.
- 19 Domstolen har således fastställt att bestämmelser i ett direktiv kan åberopas gentemot skattemyndigheter (den ovannämnda domen av den 19 januari 1982, Becker, och domen av 22 februari 1990 i målet C-221/88 EKSG mot Acciaierie e Ferriere Bussenis konkursbo (Rec. 1990 s. I-495)), lokala eller regionala myndigheter (domen av den 22 juni 1989 i målet 103/88 Fratelli Costanzo mot Milanos kommun (Rec. 1989 s. 1839)), konstitutionellt oavhängiga myndigheter som har till uppgift att upprätthålla allmän ordning och säkerhet (domen av den 15 maj 1986 i målet 222/84 Johnston mot Chief Constable of the Royal Ulster Constabulary (Rec. 1986 s. 1651)), liksom offentliga myndigheter som ansvarar för hälsovård (den ovan nämnda domen av den 26 februari 1986, Marshall).
- 20 Härav följer att bland de organ gentemot vilka sådana bestämmelser i ett direktiv som kan ha direkt effekt kan åberopas, ingår under alla förhållanden ett organ som, oavsett sin rättsliga form, i enlighet med en av staten antagen rättsakt har fått i uppdrag att utöva offentlig serviceverksamhet under statens tillsyn och som med anledning härav har särskilda befogenheter utöver dem som följer av de rättsregler som gäller i förhållandet mellan enskilda.
- 21 I fråga om artikel 5.1 i direktiv 76/207 skall erinras om att domstolen i domen av den 26 februari 1986, Marshall, p. 52, uttalade att denna bestämmelse var ovillkorlig och tillräckligt precis för att kunna åberopas av ett enskilt rättssubjekt och tillämpas av en domstol.
- 22 Frågan från House of Lords skall därför besvaras på följande sätt. Artikel 5.1 i rådets direktiv 76/207 av den 9 februari 1976 kan i syfte att erhålla skadestånd åberopas gentemot ett organ som, oavsett sin rättsliga form, i enlighet med en av staten antagen rättsakt har fått i uppdrag att utöva

offentlig serviceverksamhet under statens tillsyn och som med anledning härav har särskild befogenheter utöver dem som följer av de rättsregler som gäller i förhållandet mellan enskilda.

Rättegångskostnader

- 23 De kostnader som har förorsakats Förenade kungariket och Europeiska gemenskapernas kommission, som har inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

– angående den fråga som genom beslut av den 4 maj 1989 förts vidare av House of Lords – följande dom:

Artikel 5.1 i rådets direktiv 76/207/EEG av den 9 februari 1976 om genomförandet av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt yrkesvillkor kan i syfte att erhålla skadestånd åberopas gentemot ett organ som, oavsett sin rättsliga form, i enlighet med en av staten antagen rättsakt har fått i uppdrag att utöva offentlig serviceverksamhet under statens tillsyn och som med anledning härav har särskilda befogenheter utöver dem som följer av de rättsregler som gäller i förhållandet mellan enskilda.

Slynn	Kakouris	Schockweiler	Zuleeg
Mancini	Joliet	O'Higgins	
Moitinho de Almeida	Rodríguez Iglesias	Grévisse	Díez de Velasco

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 12 juli 1990.

J.-G. Giraud
Justitiesekreterare

G. Slynn
Tf. ordförande
Avdelningsordförande